

greppa näringen

Jordbruksverket

Juridik och tillsyn

14U Linköping
14 november 2024
Tilla Larsson

Jordbruksverket

Vattnet bryr sig inte om våra gränser

verksamhetsområde
huvudman för VA
LAV

MB

PBL
AL
JB

Jordbruksverket

Dikningslagen 1879, DL

- möjliggjorde gemensamma markavvattningsprojekt

Vattenlagen 1918, ÄVL

- Samhällsekonomisk nytta
- Detaljregler markavvattning

Vattenlagen 1983

- Alla tillstånd kan omprövas

Miljöbalken 1998

+

Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (1998:812)

Jordbruksverket

Vattenområde MB11:2§
ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd

Vattenverksamhet MB11:3§

Vattenanläggning MB11:4§
en anläggning som har kommit till genom en vattenverksamhet

Vattenverksamhet MB 11:3§

- uppförande, ändring, lagning och utrivning
- bortledning av grundvatten..... tillförsel av vatten ...
- markavvattning
"en åtgärd som utförs för att avvattna mark, när det inte är fråga om avledning av avloppsvatten, eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten, när **syftet** med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett något visst ändamål."

Generell tillståndsplikt för vv

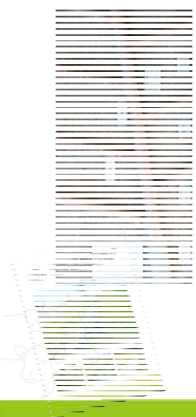
Undantag

- MB11:12§ "Tillstånd enligt denna balk eller anmälan enligt 9a behövs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena."

... men ny markavvattning **absolut** tillståndsplikt!

Undantag

- täckdikning (jordbruksmark) med största diameter 300 mm ... (§13)
- underhåll eller återställa ett vattendrag (§15)
- om fisket skadas ska anmälan om de planerade åtgärderna göras till länsstyrelsen (§15)
- brådsakande åtgärd (§16)

Vattenområde MB11:2§

ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd

Vattenverksamhet MB11:3§

Vattenanläggning MB11:4§

en anläggning som har kommit till genom en vattenverksamhet

Vatten i odlingslandskapet

Foto Tilla Larsson

- naturliga vattendrag
- vattenanläggningar utan tillståndsprövning
- tillhör till fastighet
 - verksamhetsutövare
- vattenanläggningar med tillstånd
- ofta samfällighet
- andra tillstånd t.ex. broar, dagvattenutsläpp, våtmarker

Rättighet att underhålla

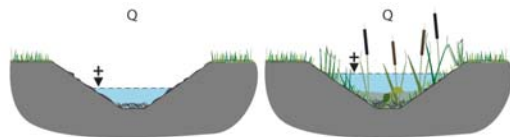
Samfällda diken

- tillstånd med rättskraft
- rättigheten att underhålla sin vattenanläggning

Skyldighet underhålla

- MB11:17§ "Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållanden."

obs! detta gäller alla vattenanläggningar, oavsett om de har tillståndsprövats eller inte!

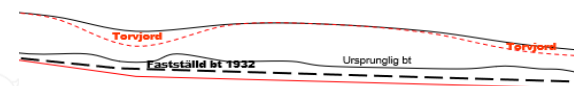
Legala vattenanläggningar

Inget behov av förrättning (inte tillståndsprövats)

1986 = tillstånd för markavvattning ur naturvårdssynpunkt

1991 = markavvattningsförbud

Underhåll tillträde

"Den som är skyldig att underhålla en vattenanläggning har rätt att nyttja annans mark för arbetena eller åtgärder som behövs för att underhållsskyldigheten ska kunna fullgöras.

Fastighetsägarna ska informeras innan.

Den underhållsskyldige ska betala ersättning för skada och intrång."

MB 28:11 §

LSV 3:9§

Väghållaren är i flesta fall skyldig att bekosta vattenavlopp genom väg som behövs för avvattnings till 1,2 m djup.

Var marken åker eller äng när vägen byggdes ska väghållaren stå för kostnaderna. Detsamma gäller om marken brukats som åker eller äng sedan minst 25 år.

I 10§ anges att väghållaren istället kan betala ersättning

Avledande av avloppsvatten

Dagvatten v.o.d =
avloppsvatten

LSV 3 kap

- kapacitet
- tillstånd
- delaktighet efter mängd, slag och vad som är skäligt

+ tänk på bräddning

Foto Tilla Larsson

Alla tillstånd kan omprövas

Foto Tilla

- omfattning
- krets av deltagare
- utsläpp av avloppsvatten
- kostnadsfördelning
- förändrad markanvändning
- upphöra
- mm

Vattenavledningsföretag Skäggetorp, Sättuna mfl år 2024

- Avveckling av äldre
- Omprövning av 1961 års företag
- Utökar omfattningen norrut ut i Roxen
- 3 avdelningar
- Lagligförklarar befintligt djup/sektion
- Tillstånd för utsläpp av dagvatten (även flyttat dagvatten österut)
- Diskussioner med TV om trumman

Klimatanpassning

- Måste jag anpassa mitt dike/ledning för andras behov? **Nej**
- Får jag som ägare anpassa dike/ledning till ökade flöden? **Ja**
- Får jag som extern, men beroende, intressent anpassa systemen? **Ja**

... men det kräver troligen tillstånd ...

Tillsyn

Länsstyrelsen har tillsyn över vattenverksamhet:

- ska säkerställa syftet med MB
- upplysa om skyldigheten att underhålla
- kan förelägga (rimliga krav)
- rätt adressat
- Länsstyrelsen ska kontrollera att tillstånd följs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Tillsyn

- Kommunen har tillsyn över utsläpp av avloppsvatten.
- Försökt men underhåll undantaget från biotop- och strandskydd!

greppa näringen

Jordbruksverket

Vattenanläggningar och samarbeten

14U Linköping
14 november 2024
Tilla Larsson

Europeiska unionens flagga för jordbruksnäring, samarbete och utveckling

Jordbruksverket

Vattenanläggning enskilda och samfällda

rörledning
öppna diken
våtmark
sten
mm

Foto Tilla Larsson

Jordbruksverket

Enskilda diken/ledningar = tillhör till fastighet

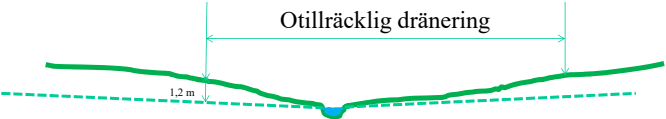

A B D

X Dike Y

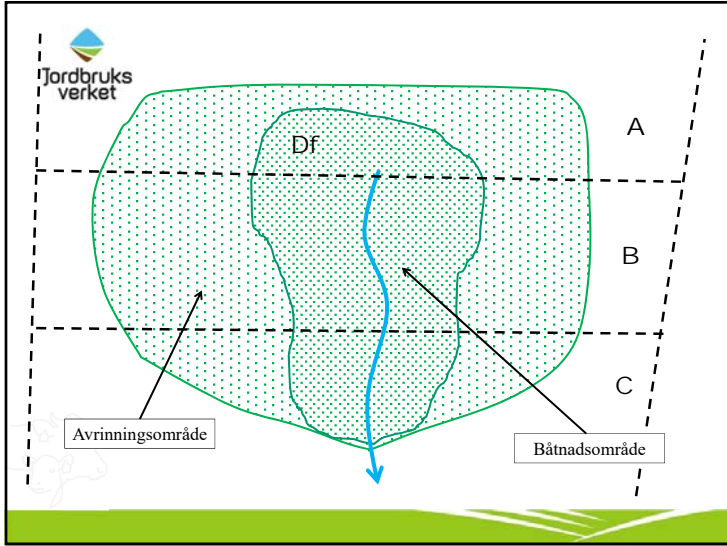
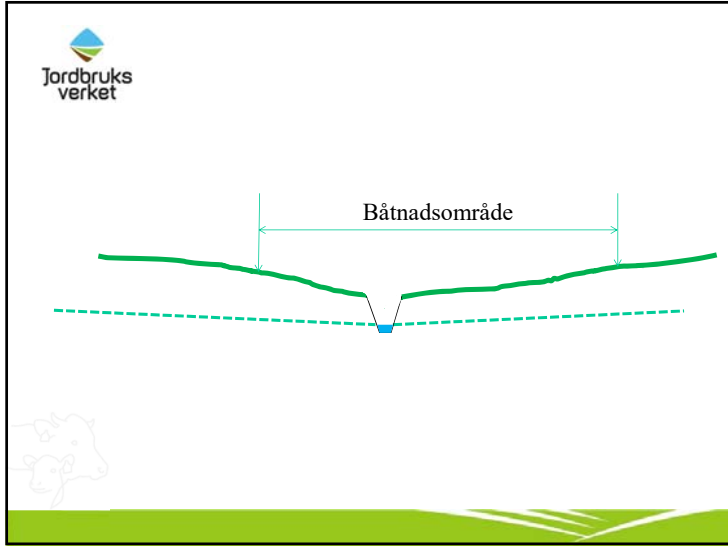
C

Jordbruksverket

Otillräcklig dränering

1.2 m

Jordbruksverket

Samfällda vattenanläggningar

- Sjösänkingsföretag
- Vattenavledningsföretag
- Torrläggningsföretag
- Dikningsföretag
- Invallningsföretag
- Markavvattningsföretag

→ *Möjlighet att dränera / täckdika!*

Jordbruksverket

Förrättningen är ett tillstånd med rättskraft!

- ritningar plan och profil
- utlåtande av förrättningsman
- kostnadsfördelingslängd

-> fastställd utformning, inte funktion!

Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, LSV

- 2 kap rådighet för utförande, för rensning och uppläggning av rensningsmassor
- 3 kap markavvattningsamfälligheter avledande av avloppsvatten vägföretag
- 7kap prövning ansökningsmål / stämningsmål omprövning förordnande markavvattningsakkunnig

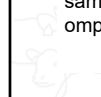

Arkiv

Lantmäteriet (DL)

Länsstyrelsen (ÄVL, VL, ny markavvattn.)

Mark- och miljödomstol (MB, både tillstånd ny vattenverksamhet och omprövning)

Planritning - omfattning

- början och slut
- rätt att ligga på fastigheterna
- rätt att gå in på annans mark och underhålla
- trumman?

Översiktsplan

- vattenvägar
- PBL
- dagvatten

Detaljplan

Bevaka

- tillgänglighet
- försvårat och fördyrat underhåll
- massor?

Foto Tilla Larsson

Ex. restriktioner i markanvändning

"För utförande och framtida underhåll av diktningens anläggningar får disponeras ett område på **tio meter** på vardera sidan av diket. Inom detta område får markägarna inte ändra markanvändningen genom trädplantering längs dikena eller andra åtgärder, så att dikenas funktion äventyras och underhållet fördyras.

Skulle en markägare ändå vilja vidta sådana åtgärder ska han ersätta diktningens företag för det dyrare underhållet."

Enskilda diken/ledning = fastighetsägare

Kontakt med markavvattningsföretag

- styrelse om det gäller underhåll
- kalla **alla** deltagare till sammanträde vid annan påverkan, eller om styrelse saknas
- olika förvaltning

Förvaltning av markavvattningsföretag

- företag bildade enligt 1879 års DL
fastigheten = deltagare
är antalet fler än fem ska syssloman utses
- företag bildade enligt 1918 års vattenlag
fastigheten = deltagare
är antalet fler än två ska styrelse utses,
och styrelsen beslutar!
- företag bildade enligt 1984 års vattenlag och miljöbalken
förvaltning enligt LFS
fastighetsägarna = delägare
omprövade markavvattningsföretag förvaltas enligt LFS
- överenskommelser

